

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามสำเร็จได้ เนื่องจากหน่วยงานราชการ ประชาชนท้องถิ่น บุคคลหลายท่านได้กรุณาช่วยเหลือให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ คำปรึกษาแนะนำ และความคิดเห็น

ทีมผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ผู้แทนชุมชน ผู้นำชุมชน คนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว ในการให้ความร่วมมือตอบแบบสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม การสนทนากลุ่มใหญ่และการสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งทำให้รายงานการวิจัยของ ทีมวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณชาวอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามที่ให้ความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่น้ำใจมิตรไมตรี ความช่วยเหลือ การอำนวยความสะดวกต่างๆ แก่ทีมวิจัยในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยอัธยาศัยไมตรีอบอุ่นเป็นกันเอง

ขอขอบคุณ ทีมงานวิจัยแผนใหญ่ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ประสานงานการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เป็นอย่างดี และการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ทำยสุดนี้ขอขอบคุณอาจารย์ในทีมวิจัยทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ เกื้อกูลในด้านต่างๆ ทั้งการเดินทางลงพื้นที่เก็บข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้การศึกษาวิจัยชุดนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ทีมผู้วิจัย

ตุลาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(1)
ABSTRACT	(4)
กิตติกรรมประกาศ (	6)
สารบัญ	(7)
สารบัญแผนที่	(11)
สารบัญภาพ (	12)
สารบัญแผนผัง (19)	
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	3
1.3 กรอบแนวคิด	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
2.1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชุมชนและ ทุนทางวัฒนธรรม	9

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	11
2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 1	8
2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน 2	6
2.1.5 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้เกิด อัตลักษณ์ของชุมชน 3	6
2.1.6 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยว 37	
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	50
3.1 วิธีดำเนินการวิจัย	50
3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	51
3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	51
3.4 เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย	51
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	54
บทที่ 4 ผลการศึกษาวิจัย	55
4.1 การศึกษาและสำรวจทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	55
4.1.1 ประวัติและที่ตั้งอำเภอบางคนที	55
4.1.2 ทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	66

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	85
4.3 การสร้างแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วม	88
4.3.1 ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวในตำบลบางนกแขวก	88
4.3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว	110
4.3.2.1 หน่วยงานภาครัฐ (เทศบาลตำบลบางนกแขวก)	110
4.3.2.2 กลุ่มประชาชนทั่วไป (ชาวบ้าน) มีส่วนร่วมและความต้องการ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	112
4.4 การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้เกิดอัตลักษณ์ของชุมชน	120
4.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ	120
4.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม	142
4.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากัดประชุมสัมมนากลุ่ม (Focus Group) (ครั้งที่ 1)และแบบสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview)	159
4.5 การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	83
4.5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	183
4.5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านลักษณะของสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอบางคนที่	186

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ 1	87
5.1 สรุปผลการศึกษา	188
5.2 ข้อเสนอแนะ	190
5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป	192
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
ประวัติผู้ทำรายงานการวิจัย	

สารบัญแผนที่

แผนที่	หน้า
1 แผนที่อำเภอบางคนทีในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงคราม	6
2 แผนที่แสดงเส้นทางการท่องเที่ยวในตำบลบางนกแขวก	119
3 แผนที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอบางคนที	181

สารบัญแผนผัง

แผนผังที่		ห	น้ำ
1 node แหล่งท่องเที่ยว	85		
2 ผังบริเวณของตลาดน้ำบางน้อยในปัจจุบัน			120
3 การแบ่งพื้นที่ใช้สอยบริเวณตลาดน้ำบางน้อย			122
4 พื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม	143		
5 พื้นที่ย่านพักอาศัย	145		
6 พื้นที่ย่านกิจกรรมสงฆ์	147		
7 พื้นที่ย่านพักผ่อนและพื้นที่ว่าง	149		
8 แนวเส้นทางสัญจรทางน้ำและทางบก	151		
9 ตำแหน่งพื้นที่รวมกิจกรรมภายในชุมชน	153		
10 ตำแหน่งจุดหมายตาในตลาดน้ำบางน้อยทั้ง 2 จุด		155	
11 ขอบเขตพื้นที่ตลาดน้ำและพื้นที่พักอาศัย	157		

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่	
1 คลองบางนกแขวก	90
2 พระอุโบสถ	90
3 ศาลแป๊ะก๊ง	91
4 วังมัจฉา	91
5 อนุสรณ์ฐานุกระเบิดสมัยสงครามโลก	92
6 บริเวณริมคลองมีของขายมากมาย	92
7 ที่จอดรถภายในวัด	93
8 – 9 บรรยากาศตลาดเก่าบางนกแขวกริมแม่น้ำแม่กลอง	95
10 – 13 วิถีชีวิตและเรือนแถวไม้	96
14 ศาลเจ้าพ่อปู่	9 6
15 – 16 ทางเดินเข้าบริเวณตลาดเก่าบางนกแขวก	9 7
17 ร้านขายกาแฟ	97
18 แป๊ะก๊วยเดี่ยวปู่	98
19 – 20 ก๊วยเดี่ยวเรือ	98

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
21 – 22	ข้าวแห้งเสี้ยเกียรติ	99
23 – 24	ผักไทกุงแม่น้ำ (เจี๊แตง)	99
25	น้ำสมุนไพรสี่รุ้ง	99
26 – 27	เจี๊บ้วยซาลาเปา	100
28 – 29	มะม่วงหาวมะนาวโห่และลูกม่อน 10	0
30 – 33	ของฝากจากสมุทรสงคราม เช่น น้ำตาล มะพร้าว กล้วยเบรกแตก	
	น้ำพริกต่างๆ 10	1
34	ร้านไต้ปั่นขนมปังกรอบ 10	1
35	ขนมเปี๊ยะโบราณ	102
36 – 37	ร้านเฮง เฮง/กาแฟโบราณ 10	2
38	ของที่ระลึก ร้านนกแขวก	102
39	โคมไฟจากกะลามะพร้าวและของเล่นโบราณ 10	3
40	พวงกุญแจและสร้อยต่างๆจากกะลามะพร้าว 10	3
41	ขายต้นไม้ เช่น ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่ 10	3
42	ถ่ายรูปกับที่เติมน้ำมันเซลส์โบราณ 10	4
43	มุมถ่ายรูป 10	4

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
44 – 45 ลานจอดรถที่ตลาดเก่าบางนกแขวก	105
46 ลงเรือฟรีไปดูสวนมะม่วงหาวมะนาวโห่	105
47 ด้านหน้าอาสนวิหารแม่พระบังเกิด บางนกแขวก	107
48 ภายในอาสนวิหาร	107
49 ป้ายหน้าวัดโพธิ์งาม 10	9
50 อุโบสถ 10	9
51 พระพุทธรูปภายในวัด 10	9
52 ความร่มรื่นภายในวัด	110
53 ปลายสะพานแดงที่อยู่แม่น้ำแม่กลองหลังวัดโพธิ์งาม ที่เรียกว่า “วังมัจฉา”	110
54 – 57 ผังบริเวณของตลาดน้ำบางน้อยในปัจจุบัน 1	21
58 – 59 ทางเข้า-ออกที่อยู่ใกล้กับสี่แยกไฟแดงและสะพานข้ามคลองมากเกินไป 1	24
60 – 63 ลานจอดรถที่เป็นพื้นคอนกรีตและปราศจากร่มเงาต้นไม้หรือหลังคาคลุม 1	25
64 - 65 สัญลักษณ์ทิศทางสัญญาณของรถยนต์บนพื้นผิวลานจอดรถ	126
66 – 67 แนวเส้นแบ่งการจอดรถและการสัญจร เลื่อนราง ไม่ชัดเจน 1	27
68 – 71 ลักษณะเส้นทางของนักท่องเที่ยว รถจักรยานและรถเข็น	128

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
72	- 73 ลักษณะหลังคาคลุมทางเดินแบบเพิงสังกะสี (แบบที่ 1)	129
74 - 75	ลักษณะหลังคาคลุมทางเดินแบบมุงกระเบื้อง (แบบที่ 2)	129
76 - 78	ลักษณะหลังคาคลุมทางเดินแบบหลังคาโลหะ (แบบที่ 3)	130
79 - 80	ลักษณะหลังคาคลุมทางเดินแบบวัสดุธรรมชาติ (แบบที่ 4)	130
81 - 82	แนวกันตกยาวตลอดทางเดินสูง 0.90 ม.	1 31
83 - 86	ความหลากหลายของป้ายทางเข้าโครงการ ที่ขาดรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจน	132
87 - 88	ทางเข้าตลาดน้ำทั้งสองจุด ไม่มีป้ายบอกเส้นทางทางเข้า	133
89 - 90	ป้ายตลาดน้ำที่เรียบง่าย แต่ขาดความโดดเด่น และขาดอัตลักษณ์ 1	33
91 - 94	ตัวอย่างรูปแบบป้ายและการติดตั้งที่ขาดการกำหนดระเบียบควบคุม	134
95 - 96	รูปแบบป้ายจากหน่วยงานรัฐ ที่ขาดความสัมพันธ์กับบริบท 1	34
97 - 98	รูปแบบป้ายห้องน้ำที่มีขนาดเล็ก และไม่ชัดเจน	1 35
99 - 100	ลักษณะของห้องน้ำของร้านค้าที่เปิดให้ใช้บริการได้	1 36
101 - 102	ลานจอดรถที่ขาดการจัดระเบียบ และขาดความร่มรื่น สวยงาม 1	37
103 - 104	รูปแบบของเก้าอี้สาธารณะที่มีความหลากหลาย 1	37
105 - 106	การจัดวางถังขยะที่ขาดความเป็นระเบียบและความสวยงาม 13	8

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า	
107 – 108	การจัดวางโต๊ะเก้าอี้และแผงขายของ ล้ำเส้นทางสัญจร	138
109 – 110	รูปแบบโป๊ะเรือที่ยังขาดความสวยงามและความปลอดภัย สำหรับ นักท่องเที่ยว	139
111 – 112	รูปแบบของโคมไฟและปลั๊กไฟ	139
113 – 114	รูปแบบสถาปัตยกรรมโดยรวม ผังวัดเกาะแก้ว	140
115 – 116	รูปแบบสถาปัตยกรรมโดยรวม ผังวัดเกาะใหญ่	141
117 – 120	ตัวอย่างรูปแบบสถาปัตยกรรม	141
121 – 122	ตัวอย่างรูปแบบผนังไม้	142
123 – 126	ตัวอย่างรูปแบบประตูบานเฟี้ยม	142
127 – 131	ลักษณะพื้นที่ย่านพาณิชยกรรมและปัญหาเรื่องความสวยงาม ของภูมิทัศน์	144
132 – 133	สภาพพื้นที่ย่านพักอาศัยที่มีชุมชนอยู่หนาแน่นน้อย	146
134 – 137	สภาพพื้นที่ภายในวัดเกาะแก้ว วันที่มีการจัดงานศพจะมีผู้คนมาใช้พื้นที่ จำนวนมาก	148
138 – 141	ลักษณะพื้นที่พักผ่อน บริเวณทางเข้าทั้ง 2 จุด	1 50
142	สภาพการสัญจรทางน้ำโดยเรือริมแม่น้ำแม่กลอง	152

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
143	สภาพการสัญจรทางน้ำโดยรถ ถนนทางหลวงชนบท (อัมพวา-บางนกแขวก) 1	52
144	พื้นที่รวมกิจกรรม จุดที่ 1 บริเวณหน้าร้าน ณ บางน้อย	154
145	พื้นที่รวมกิจกรรม จุดที่ 2 บริเวณหน้าร้านแจ้งสงวน	154
146	พื้นที่รวมกิจกรรม จุดที่ 3 บริเวณศาลาท่าน้ำ วัดเกาะแก้ว	154
147	ตำแหน่งจุดหมายตา จุดที่ 1 บริเวณป้ายทางเข้าตลาด	156
148	ตำแหน่งจุดหมายตา จุดที่ 2 บริเวณสะพานข้ามคลองบางน้อย	156
149	ขอบเขตพื้นที่ฝั่งตลาดน้ำ	158
150	ขอบเขตพื้นที่ฝั่งพักอาศัย	158
151	บรรยากาศภายในการจัดประชุมกลุ่ม เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555	160
152	การระดมความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มต่างๆ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 1	60
153	การสัมภาษณ์ระดับลึก กับคุณลาวัลย์ เชิดชู ตำแหน่ง ประธานตลาดน้ำ บางน้อย เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2555	162
154	การสัมภาษณ์ระดับลึก กับคุณदनัย เชื้อมประไพ ตำแหน่ง นักบริหารงาน สาธารณสุข เทศบาลตำบลกระดังงา เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2555	163
155	การอยู่อย่างกลมกลืนระหว่างธรรมชาติและสถาปัตยกรรมพื้นที่ เป็นที่มาของแนวคิดในการออกแบบ	169

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
156	การปรับปรุงป้ายทางเข้าบริเวณริมน้ำและสภาพแวดล้อมโดยรอบ	1 70
157	การปรับปรุงทางเข้าด้านริมคลองบางน้อย	171
158	การปรับปรุงพื้นที่จอดรถ	172
159	การปรับปรุงพื้นที่ชายและบริเวณถ่ายรูป	173
160	การปรับปรุงป้ายและสภาพแวดล้อมนอกวัดเกาะแก้ว	174
161	การปรับปรุงองค์ประกอบของภูมิทัศน์	175

